

Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században
Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті
Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Multiculturalism and Diversity in the 21st Century
International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Absztraktkötet

Збірник тез доповідей

Book of Abstracts

MULTIKULTURALIZMUS ÉS DIVERZITÁS A 21. SZÁZADBAN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Absztraktkötet

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

„RIK-U” Kft.
Ungvár
2018

УДК: 061.3

II– 79

A kiadvány a 2018. március 27–28-án Beregszászban megtartott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke és az Ungvári Nemzeti Egyetem Történelem és Nemzetközi Kapcsolatok Karának Multikulturális Oktatás és Fordítás Tanszéke által rendezett *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században* című nemzetközi tudományos konferencia absztraktjait tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének műhelyében

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrinc Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Kolozsvári István, Dobos Sándor*

A borítón látható fotót készítette: *Jablonykó Tamás*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-09-5

© Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia, 2018

© A szerzők, 2018

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ У 21 СТОЛІТТІ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

ТОВ «РІК-У»
Ужгород
2018

УДК: 061.3

П– 79

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у ХХІ столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

Підготовлено у видавничому відділі
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінц, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Іштван Коложварі, Олександр Добош*

Автор фото на обкладинці: *Анатолій Яблонько*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. ІІ*

Відповідальний за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст тез відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-09-5

© Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач, 2018

© Автори, 2018

MULTICULTURALISM AND DIVERSITY IN THE 21ST CENTURY

International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Book of Abstracts

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

”RIK-U” LLC
Uzhhorod
2018

УДК: 061.3

П– 79

The publication includes papers presented at the international academic conference, "Multiculturalism and Diversity in the 21st Century" held on 27–28 March, 2018 in Berehove. The academic event was organised by the Department of Philology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education and the Department of Multicultural Education and Translation, Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University.

Prepared at the Publishing Department of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

Proof-reading: *Ildikó Gríca-Varcaba, Marianna Lőrinc, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Book cover: *Kolozsvári István, Sándor Dobos*

Book cover photograph by *Tamás Jablonykó*

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of abstracts.

The international academic conference and the publication of abstracts sponsored by:

Publishing and printing: "RIK-U" LLC
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-09-5

© Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács, 2018

© Authors, 2018

TARTALOM – ЗМІСТ – CONTENTS

<i>AFSHAR, NAEIMEH</i> : EFFECTS OF L1 DOMINANCE ON THE ACQUISITION OF ENGLISH SOUNDS BY TURKISH/PERSIAN BILINGUALS	15
<i>ALBERT ÁGNES</i> : KREATIVITÁS A NYELVOKTATÁSBAN	16
<i>ALKHRISHEH, HAZIM</i> : MOTIVATION, ATTITUDE AND EFFORT TOWARDS LEARNING ENGLISH: THE CASE OF MUTAH UNIVERSITY JORDANIAN MALE AND FEMALE STUDENTS.....	20
<i>ANDREYKO, VITALIY</i> : НОВА ПАРАДИГМА ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЯК ПРИКЛАД ЦИВІЛІЗОВАНОГО СПІВІСНУВАННЯ ДВОХ КРАЇН	22
<i>BÁLINT, EMMA JÚLIA</i> : DIVERSITY OF MENTAL ILLNESSES IN THE HISTORY OF SOCIAL MEDIA IN THE 21 ST CENTURY	27
<i>BANYAS, VOLODYMYR / БАНЯС, В. В.; БАНЯС, Н. Ю.</i> : МАЛОВІДОМИЙ ІВАН ФРАНКО: ПОВІСТЬ «МІСІЯ» (ДО 130-ЛІТТЯ ВІД ЧАСУ ПЕРШОЇ ПУБЛІКАЦІЇ).....	30
<i>BARANY, ADALYBERT</i> : ВПЛИВ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА СВІТОГЛЯД ІМПЕ КЕРТЕСА ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В РОМАНІ «ЗНЕДОЛЕНІСТЬ».....	33
<i>BÁRÁNY ERZSÉBET</i> : KORSZERŰ KÉTNYELVŰ SZÓTÁRAK ALKALMAZÁSA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁK UKRÁN NYELV ÓRÁIN.....	36
<i>BEREGSZÁSZIANIKÓ</i> : A MAGYAR NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA TARTALMA MINT NYELVI TERVEZÉSI KÉRDÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN	40
<i>BODOR VIKTÓRIA</i> : A DIALEKTOLÓGIAI ISMERETEK ALKALMAZÁSÁNAK FONTOSSÁGA AZ ÓVODAI ANYANYELVI NEVELÉSBEN (EGY EMPIRIKUS FELMÉRÉS EREDMÉNYEI ALAPJÁN).....	43
<i>BOGNÁR, CSABA</i> : UNIFORMIZED MULTICULTURALISM: WORLD STATE, UNIVERSAL LEGAL SYSTEM AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE AT THE DAWN OF CYBORG BEING.....	48
<i>CHONKA, TETYANA</i> : КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА У ТВОРАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.....	53
<i>CSÁSZÁR ISTVÁN</i> : SZOVJET–MAGYAR KAPCSOLATOK 1964-TŐL NAGYKÖVETI JELENTÉSEK ALAPJÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁGRA	60
<i>CSERNICKÓ, ISTVÁN</i> : BILINGUAL EDUCATION MODEL FOR THE MINORITIES: ALWAYS THE BEST SOLUTION?.....	62
<i>CSILLIK, ÉVA</i> : EFFECTIVE PRACTICES FOR MEETING THE LEARNING NEEDS OF ‘SUPERDIVERSE’ MULTI-LANGUAGE LEARNERS IN EARLY CHILDHOOD CLASSROOMS	70
<i>DEMCHENKO, INHA</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ІНОЗЕМЦІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	73

DOBOS, SÁNDOR: OFFICIAL REGULARIZATION OF SETTLEMENT NAMES ON THE TERRITORY OF PRESENT-DAY TRANS-CARPATIA IN THE ERA OF THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC (1919–1938).....	79
DUDICS LAKATOS KATALIN: MIT NEVEZNEK NYELVJÁRÁSNAK A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN?.....	85
FÁBIÁN, MÁRTA: LISTENING STRATEGIES USED BY MONO- AND BILINGUAL MAJORS OF ENGLISH AT THE F. RÁKÓCZI II TRANSCARPATIAN HUNGARIAN INSTITUTE.....	88
FÁBIÁN NÉMETH, BEÁTA: LINGUISTIC LANDSCAPE AS A WAY OF PUBLIC COMMUNICATION IN VINOGRADOVO.....	91
FAILASOFAH, FAILASOFAH: STUDENTS’ CRITICAL LITERACY DEVELOPMENT: A STUDY OF TEACHERS’ INSTRUCTIONAL PRACTICES.....	94
FEISAL, AZIEZ: DEVELOPMENT OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN AN ISLAMIC BOARDING SCHOOL IN INDONESIA: A DYNAMIC SYSTEM PERSPECTIVE.....	95
FODOR, KATALIN: EFL TEACHERS’ TECHNOLOGICAL USE: POSSIBILITIES, ROUTINE AND EXPECTATIONS OF GENERATION Z.....	96
GÁLADÉL: A VALLÁSI KÖLCSÖNHATÁSOK NYOMAI A NÉPI KÉZIRATOS FÜZETEKBE.....	100
GAZDAG VILMOS: AZ OROSZ ÉS UKRÁN KÖLCSÖNSZAVAK KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOKBAN VALÓ ELTERJEDTSÉGÉRŐL ÉS ALAKVÁLTOZATAINAK LÉTREJÖTTÉRŐL.....	106
H. TÓTH ISTVÁN: HOZZÁJÁRULÁS A KÁRPÁTALJAI HELYESÍRÁS-TANÍTÁS MINDENNAPJAIHOZ.....	112
HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA: NYELVI TÁJKÉP BEREGSZÁSZBAN.....	113
HNATYK, KATALIN: NEW WINDS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN TRANSCARPATIA.....	118
ГОРБАТ, ІРИНА ЛЮБА: КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ І ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ВІДОБРАЖЕНІ В КУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОВІТОВОГО МУЗЕЮ САТУ-МАРЕ.....	123
HUSZTI, ILONA: REALISATION OF REFLECTIVE TEACHING DURING THE TEACHING PRACTICE OF ENGLISH MAJOR STUDENTS.....	127
ILLÉS, ÉVA: MONOLINGUALS IN A MULTILINGUAL LANDSCAPE.....	132
KARMACSI ZOLTÁN: EGY KÁRPÁTALJAI GASZTROFESZTIVÁL NYELVI TÁJKÉPE.....	136
KÉSZ BARNA: MULTIKULTURALIZMUS A SZOVJET HADSEREGBEN – KÁRPÁTALJAI MAGYAR KATONÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN.....	140
KÉSZ BARNABÁS: INTERETNIKUS JELENSÉGEK A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG TÁRGYI KULTÚRÁJÁBAN.....	146
KÉSZ MARGIT: INTERKULTURÁLIS KÖLCSÖNHATÁS A KÁRPÁTALJAI FOLKLÓRBA SZAKRÁLIS SZÖVEGEK ELEMZÉSE ALAPJÁN.....	150

KÉSZ RÉKA: KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA KÜLFÖLDÖN MUNKÁT VÁL- LALÓ KÁRPÁTALJAI NŐK NARRATÍVÁI ALAPJÁN	155
KHAVAVCHAK, OLEG: ЕМОТИВНИЙ ДИСКУРС «ІСТОРИЇ РУСІВ»	162
KONTRA H., EDIT: FLIPPED CLASSROOMS IN APPLIED LINGUISTICS: PROMOTING 21 ST CENTURY SKILLS FOR LEARNING.....	169
KORDONETS, OLEKSANDR: МОТИВ СМЕРТІ У НОВЕЛАХ «ЗВИЧАЙ- НА ІСТОРІЯ» Б. ЛЕПКОГО ТА «ЗАПИСКИ НЕДУЖОЇ ЛЮДИНИ» О. ПЛЮЩА	173
KOVÁCS SZILVIA: AUTONÓM NYELVTANULÁS ÉS NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK HASZNÁLATA.....	180
KOZMÁCS ISTVÁN: KIS HAL A NAGY TENGEBEN VAGY NAGY HAL A TÓBAN? A KISEBBSÉGI ÍRÓ DILEMMÁJA.....	182
KYCHAK, OKSANA: ЛЮДИНА ЗАКАРПАТСЬКОГО ПОРУБІЖЖЯ: ПО- ЛІКУЛЬТУРНІСТЬ, ПАРАДИГМИ ПРИКОРДОННЯ ТА МІСЦЕВИ МЕНТАЛЬНІ КОРДОНИ В ЦЕНТРІ ЄВРОПИ	183
KYSHARI, BETTINA: РОЛЬ НАТО У ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ МІЖНА- РОДНИХ ВІДНОСИН	190
LEBOVICS VIKTÓRIA: NAGYÍTÓ ALATT A TOLMÁCSOLÁS	194
LECHNER ILONA: A KONTEXTUS SZEREPE A FORDÍTÁSBAN.....	196
LIBAK, NATALIA: НЕОЛОГІЗМИ У «ВЕЛИКОМУ ТЛУМАЧНОМУ СЛОВНИКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЗА РЕДАКЦІЄЮ В.Т. БУСЕЛ.....	200
LIZÁK, KATALIN: EFL INSTRUCTION IN THE 21 ST CENTURY: MEETING THE CHALLENGES.....	203
LŐRINCZ, MARIANNA: CONCEPTUALIZING EFFECTIVE TEACHING.....	208
LYASHYNA, ALLA: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДА- ЧІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	214
MÁDI, GABRIELLA: LANGUAGE, POWER, ASSIMILATION, AND MINORITIES IN MULTILINGUAL SPACE (BASED ON CONTEMPORARY HUNGARIAN NOVELS).....	218
MAJOR, ÉVA: THE TRUE MYTH – CAN A UNIVERSITY LECTURE BE INTERACTIVE?.....	220
MARHITYCH, DIANA: УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	224
MÁRKU ANITA: NYELVI TÁJKÉR: AZ INTERNETES MÉMEK KÁRPÁTAL- JAI MAGYAR VONATKOZÁSAI	229
KOGA, MASAYUKI: ІСТОРІЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ	233
MÁTÉ RÉKA: KÖZÉPPONTBAN A NYELVTANULÓ: TÖBBNYELVŰSÉG A GYAKORLATBAN	236
MEDGYES, PÉTER: THE NATIVE/NONNATIVE CONUNDRUM REVISITED	239

MELEHANYCH, HANNA: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ).....	240
MILLISITS MÁTÉ: A HOLLAND–MAGYAR REFORMÁTUS KAPCSOLATOK ÉVSZÁZADAI	245
MOLNÁR D. ISTVÁN: A NYELVI ÖSSZETÉTEL VÁLTOZÁSA KÁRPÁTALJA TERÜLETÉN 1880–1910 KÖZÖTT.....	246
MOLNÁR JÓZSEF: AZ ANGOL NYELV ISMERETE KÁRPÁTALJÁN – A 2001-ES UKRAJNAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN	249
MÓNUS DÓRA: DRÁMAPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK AZ ANYANYELVOKTATÁSBAN.....	254
MOSKALENKO, OLENA: КРОС-КУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ АНГЛОМОВНУ КОМУНІКАЦІЮ.....	258
MOTRUK, VIKTOR: ЧИТАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПІДТРИМАННЯ І РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ФАХОВИХ МОТИВІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....	262
MYSHKO, ANATOLIY: ФІНЛЯНДІЯ ТА НАТО	267
MYSHKO, SVITLANA: ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	273
NAGY-KOLOZSVÁRI ENIKŐ: INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE IDEGEN NYELVŰ GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL.....	277
NEMES, ZSOLT: TEACHING HUNGARIAN IN THE US HUNGARIAN WEEKEND SCHOOLS: HERITAGE OR FOREIGN LANGUAGE APPROACH?.....	278
NSHIWI, DARIN: THE IMPACT OF MULTI-COMPETENCE APPROACH ON LEARNING VOCABULARY AND SPEAKING SKILLS OF A THIRD LANGUAGE BY SYRIAN ADULT LEARNERS	279
NYLABOVICH, YANA: УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКІ НЕВІДПОВІДНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА	280
ÖVEGES ENIKŐ: NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM: A MEGOLDÁS A MAGYAR NYELVOKTATÁS PROBLÉMÁIRA?	284
VIRAG, PAUL: СПІВЖИТТЯ ТА БАГАТОЕТНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ПОВІТІ САТУ-МАРЕ У ХХІ СТОЛІТТІ	289
PELESKEI, VIKTORIA: MULTICULTURAL PERSPECTIVES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CANADA.....	292
PENCKÓFER JÁNOS: SZEMÉLYESSÉG, ÖNÉLETÍRÁS-JELLEG, „KÁRPÁTALJAI OLVASAT” BALLA LÁSZLÓ ÉLETMŰVE ALAPJÁN.....	298
PILIPENKO, GLEB: СЕРБСКИЙ ЯЗЫК В ВЕНГЕРСКИХ ШКОЛАХ ВОЕВОДИНЫ: ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ.....	301

W. PILLAR, GRANVILLE: A CRITIQUE OF HEMISPHEROLOGY, MODALITY PREFERENCE AND LEARNING STYLES.....	308
PITRA, NELYA: НІМЕЦЬКИЙ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ.....	315
POLYOVIIY, MYKOLA: ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРНОГО РІЗНОМАНІТТЯ СВІТУ ДО СЕРЕДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	318
POPOVYCH, NATALIA: РЕЛІГІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДАХ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДІВ ДАВНЬО-ГРЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ).....	323
ПЕВСЕ, АНДРЕЯ: ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ УГОРЦЯМИ.....	327
PUSKÁS VERONIKA: ISKOLAI NYELVI TÁJKÉR NAGYBEREGEN.....	330
R. FEDOR, ANITA: INVESTMENT INTO HUMAN CAPITAL BY WOMEN WHO ARE TEMPORARILY AWAY FROM LABOUR MARKET.....	334
SHELEMBVA, MYKHAYLO; SHELEMBVA, MARTA: ВПЛИВ УГОРСЬКОГО ЧИННИКА НА ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	338
SHPENIK, KATERYNA-MARIA: LANGUAGE POLICY OF THE EUROPEAN UNION.....	346
SHPENIK, SILVIA: USING SOCIAL MEDIA IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	351
STEFUCA, VIKTÓRIA: ТРУДНОЩІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ.....	355
SZABÓ, NOÉMI: CROSS-LINGUISTIC INTERACTION IN THIRD LANGUAGE LEARNING.....	357
SZAMBOROVSZKYNÉ NAGY IBOLYA: NEMZETISÉGI DIVERZITÁS KONTRA BIRODALMI UNIFORMIZÁLÁS. A SZOVJET OKTATÁSPOLITIKA JANUS-ARCÚSÁGA (1953–82 KÖZÖTT).....	359
SZILÁGYI LÁSZLÓ: EGYNYELVŰ ÉS TÖBBNYELVŰ KÖRNYEZETBEN FELNŐTT TANULÓK NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁI ANGOLÓRÁN.....	361
TASKOVICS OKSZANA: KÖZÖSSÉGI OLDALAK A NYELVOKTATÁSBAN.....	365
TODOROV, IHOR: СУЧАСНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	368
TODOROVA, ANNA: EASTERN PARTNERSHIP AND EXPANSION: THE UKRAINIAN PERSPECTIVE.....	373
TODOROVA, NATALIA: INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AND CRITICAL CULTURAL AWARENESS: IMPLICATIONS FOR THE UKRAINIAN ESP CONTEXT.....	379
TÓTH ENIKŐ: A MAGYAR NYELV MEGJELENÉSE GECSE NYELVI TÁJKÉPÉBEN.....	384

<i>TYSHCHUK, ALLA</i> : ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ УКРАЇНИ: ЗМІСТОВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД.....	387
<i>US, HANNA</i> : ТЕРМІН «ДИТИНА» В ТЕРМІНОЛОГІЇ СІМЕЙНОГО ПРАВА: ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ВИМІР.....	392
<i>USTYCH, SERHIY</i> : СУЧАСНІ ТРАНСКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ЗАКАР- ПАТТЯ.....	396
<i>USTYCH, SERHIY; BENCHAK, OLESYA</i> : СУТНІСТЬ, ФУНКЦІОНУВАН- НЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТРАНСКОРДОННИХ СИСТЕМ	397
<i>VANČO, ILDIKÓ</i> : THE TEACHING OF THE SLOVAK LANGUAGE IN SCHOOLS WITH HUNGARIAN AS THE LANGUAGE OF INSTRUCTION IN SLOVAKIA: GENERAL OVERVIEW.....	401
<i>VOVKANYCH, IVAN</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНИСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ	402
<i>VRÁBELY, TAMÁS</i> : MULTICULTURAL EDUCATION: WAYS AND METHODS OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE	403
<i>VRAUKÓ, TAMÁS</i> : CODE SWITCHING IN HISPANIC-AMERICAN NARRATIVES	407
<i>WAWRZONEK, MICHAŁ</i> : ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМА – НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ, УКРАЇНИ ТА ІЗРАЇЛЯ	408
<i>WOŁEK, ARTUR</i> : OFFICIAL USE OF MINORITY LANGUAGES: BETWEEN SYMBOLIC POLITICS AND LOCAL PUBLIC POLICIES	413

INTERKULTURÁLIS KÖLCSÖNHATÁS A KÁRPÁTALJAI FOLKLÓRBAN SZAKRÁLIS SZÖVEGEK ELEMZÉSE ALAPJÁN

Kész Margit

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász, Ukrajna
Ukraine

A jelenlegi Kárpátalja a kelet-nyugat közötti kontaktzóna egyik központi régiója, amely vallási, nyelvi és kulturális választóvonalat jelent ugyan, de ez a multikulturális lét nem minden esetben választ el, hanem a kapcsolatok vonalává is válik. A hosszú ideig egymás mellett élő multi-etnikus kultúrák közötti kommunikáció és interkulturális kölcsönhatás elkerülhetetlen. A kapcsolódási pontok megfigyelhetőek az élet szinte minden területén: az ünnepi és hétköznapi szokásokban, rítusokban, a szójhagyomány útján terjedő szövegekben, a gasztronómiában stb. a kölcsönhatás egyik szemléletes példajaként vizsgálhatóak vidékünkön azok az archaikus szakrális szövegek, amelyek még a XXI. században is fennmaradtak az itt élő magyar és szláv közösségek laikus verbális repertoárjában.¹ Maloniwski szerint a kultúrák fejlődése során nem hierarchikusan épül a mágikus világképre, azt kiszorítva a tudományos világkép, hanem a mágia, a tudomány és a vallás egymás mellett él és működik [6, 68.].

Műfajilag változatos textusokról van szó: archaikus imákról, szakrális népi énekekről, legendákról stb. Ezek a valószínűleg középkori, vagy bizonyos motívumaik tekintetében még az előző korokban keletkezett szövegek olyan általános emberi, keresztényi értéket hordoznak évszázadok óta, amelyek nem kopnak meg az idők ideológia változásai folyamán, s amelyek általánosan jellemző szövegegyezéseket mutatnak egész Európában. Mert a középkorban a hívő keresztény ember nem létezhetett „*deszakralizált világban*” [7, 7.] életének evidenciája volt az Istenben való hit. Egész világképének és erkölcsi tudatának alapszükséglete, amely nélkül képtelen volt megmagyarázni a környezetét és tájékozódni benne [3, 7.]. A transzcendenssel való kapcsolattartás az emberiség eszmélése óta az

---

¹ A közölt imaszövegek saját kárpátaljai gyűjtésből származnak, kivéve a huszti eredetű szláv szövegeket. Azokért Hidász Ferenc ferences rendi szerzetes atyának jár a hála és köszönet, aki nagylelkűen rendelkezésemre bocsátotta saját kutatómunkájának eredményeként lejegyzett archaikus imákat.

érzékszervi modalitásokon kívül reked [4, 17.], felülírja a lokális érzelmeket is: örök és általános lélektani hiátust tölt be.

A transzcendens világgal való kapcsolattartás különleges műfaja, az ima, amelynek jelen dolgozatban a „nihil obstat” pecsétjét nélkülöző, archaikus, apokrif, népi változatai kerülnek elemzésre. Tánczos Vilmos, az archaikus imák moldvai kutatója szerint az egyéni ima révén valósítható meg a legvalóságosabb létezővel való kommunikáció [8, 245.]. Az MTA 1970. február 11-én fogadta el önálló folklórműfajként Erdélyi Zsuzsanna szakmai bemutatója alapján. A névhasználat terén is voltak szakmai viták. Erdélyi Zsuzsanna támasztotta alá a három legfontosabb ismervét, ami a választást is indokolta. Archaikus, mert nagyon régi, egészen középkori, vagy annál régebbi szövegeket érint. Apokrif, mert nem kanonizált, népi, mert hordozója, átörökítője a nép [1, 139.]. Az imákat a fenntartó közeg azonban nem a szakma által kijelölt néven ismeri. Kárpátalján *régi ima, százéves ima, bűtös ima, hatós ima* stb. néven ismeri a magyarság [5, 10.], míg a szlávok is *давня молитва, сильна молитва* néven definiálják.

Műfaji besorolása tekintetében az archaikus népi imádságok epikolirai kategóriába tartoznak, de dramatikus elemek is átszövik. Központi témájuk a krisztusi szenvedés átélése: imitacio Christi. A középkori ember értékrendjét közvetítik ezzel, aki hitt a túlvilágban, a mennyországban, az örök kárhozatot végtelen szenvedéssel fokozó pokolban. Egész életében vágyakozott a mennyek országába, de tudatában volt annak, hogy az üdvözülés csak szenvedés árán érhető el. A másik központi motívum Mária anyaként átélt fájdalma, amely a létező legnagyobb földi fájdalmat szemlélteti: az édesanya halálra kínzott gyermeke miatt érzett szenvedését. A kárpátaljai magyar és ruszin/ukrán imádságokban nagyon sok a szövegszerű egyezés, a képi, nyelvi fordulatok azonossága. Nagyon elterjedt imaszöveg a Mária álma ima, amely mindkét etnikum körében egyaránt ismert a vidéken. Erdélyi Zsuzsanna szerint a történet alapját a bibliai Simeon jövendölése adja (Lukács 2:25–35). Simeon a karjába vette a gyermek Jézust, s megjósolta Máriának a rá váró szenvedéseket. [1, 649.] A laikus szóbeliségben már Mária álmodja meg fia kálváriáját. A magyar és szláv szöveg egyezése több motívum tekintetében is megfigyelhető. Mindkettőben a szűzsé központi eleme Mária álomból való ébredése, fia álombeli kínhalálának ismertetése, valamint Jézus anyját vigasztaló szavai: *Пресвята Діва Мату Божа прийшла лягла і заснула. Приснив Її ся страшний сон... Не жалуй мене мамко...*(Олешник)/*Mikor Szűz Mária Betlehembe elaludt, álmodott... Szomorú lett szívem, szegény lelkem és testem ellankadott, amiatt, hogy téged*

*szerelmes Jézusom, a kegyetlen zsidók megfogtak, megkötöztek..... hozzát jött az ő szent fia és mondá: kedves szerelmes anyám, igaz álmokat láttál... (Salánk). A továbbiakban a szláv szövegekben Pétert és Pált kéri meg Jézus arra, hogy hirdesse az imádságot, pl.: *Свята Трымыста Діва свого сына порань водила. Повела его на море, а в тум морю золота церковця, а в туй золотоц церковцы золотий престолік, а коло того престоліка сам Исус Христос сидить. Склонився на свої ручачки и каже: о ти святыї Петре о ти святыї Павле, не лакайся не страхайся, бери в праву ручечку золоту палыцю, а в ліву ручечку золоту свічку. Походи по всему світ, розкажи як меншому, так старшому: Ко ысю молитву два раза на дынь проговорыт, царство муся вдопре, некло муся запре на вік віков. A magyar változatban Szűz Mária a közbenjáró: *Ó anyám, asszonyom, édesanyám, Engem ne szánj, engem ne bánj, Énérettem meg ne haljál. Mert ha te énérettem meghalnál, minden anyaasszony meghalna a maga magzatjáért. Menj el, menj el hosszú útra kerek kápolnába, Betlehemnek városába, hirdesd el a számból származott szent igéket! Aki eztet este lefektében, reggel felkeltében elmondja, velem viszem az örök életbe, a boldog mennyországba. Ó engedd ezt Uram, hogy, minden jó órában mondhassam.***

Jellemzően hasonlóan, hármas tagolású az archaikus imák szerkezeti felépítése. Általában természeti kezdőképpel indítanak: *У неділю рано сонічко сходыло (Хуст); Ó hajnal, hajnal, Szép piros hajnal (Karácsfalva); Amott egy fa kivirágzott/Anna asszony alatta ül... (Salánk); Fehér rózsza Mária/Engem Jézus találta/Szent igével igézett,/Aranygyűrűvel pecsételt... (Nevetlenfalu, Salánk, Csepe, Tiszabökény stb.). Mind a szláv, mind a magyar kezdősorok a középkori metaforák és szimbólumok világát tükrözik. A hajnal, a napfelkelte a feltámadást jelképezi. A *piros hajnal* az élettel, a vér színével telített feltámadást, a félelmetes éjszaka, a sötétség a halál legyőzését. Mária szűzi ártatlanságát a *fehér rózsza* metafora fejezi ki. A kivirágzott almafa a termékenység szimbóluma, hiszen az alatta ülő Anna asszony nem más, mint Szent Anna, Szűz Mária édesanyja, aki a római katolikus vallásban a szülő nők védőszentje.*

Az imák közép része a szenvedéstörténet egy apokrif epikus dramatikus fázisát mondja el, amely a Mária álma című szövegben jól értelmezhető. Ebből az epikus részből az interetnikus motívumegyezések megfigyelése is érdekelges. Pl.: *Tenger fényébe ott van egy kis arany kápolnácska (Karácsfalva)/ В ту морю золота церковця ; (Хуст); Кровця потекла. Ангели ся ізбігли, кровцю зазбирали і на престол іскламу.(Nagykomját)/ Elvitték, szent vérét elcseppentették. Jöttek az angyalok, s felszedték, Szűz Mária elébe*

vitték...(Nevetlenfalu); ...як у тім кров що тебе биш катовали, штики, шпици гнали/терновий вінець накладали, плащаницю поразали..... (Олешник)²; *Ott kötözték, ostonozták, Tövis koronával koronázták, Epevel etették, méreggel itatták.*(Salánk). A mindkét nyelvben meglévő arany templom, arany kápolnácska, amely a tengerben, annak fényében található, szintén a középkori egyetemes keresztény európai szimbolikus-metaforikus nyelvhasználat eredménye. A fény nem más, mint az örök életbe vezető fény, az arany kápolna pedig a mennyország szimbóluma. Az angyalok által felszedett Krisztus elcsöppent vére a szakirodalom szerint is Grál-motívum [1, 369.]. A továbbiakban mindkét nyelven a krisztusi szenvedéstörténetet olvashatjuk, a kereszthalál előtti fájdalmas kínzásokra fókuszálva, mintegy naponta felelevenítve a hívő ember számára a megváltás árát. Ez a rész áll legközelebb a kanonizált evangéliumi tartalomhoz.

A legjellemzőbb és legérdekesebb része a szakrális népi imáknak a záradék, amely tudatja az ima elmondásáért járó kegyelmet: *Eridj fel a kápolnába, kiáltsd fel az én szavaimat: aki ezt az imádságot elmondja este lefektibe, reggel felkeltibe, léssen velem az örök valóságban.* (Karácspfalva); „...*Eredj Betlehembe, hirdesd ezt az imádságot: Aki ezt elmondja reggel felkeltibe, este lefektibe, pénteken napfelkeltére, szombaton früstökre, vasárnap három mise hallgatásával, annak nyitva van a mennyország kapuja.*” (Nevetlenfalu); vagy jelzi a szöveg mágikus funkcióját: *Úgy ne ártson neked/Semmiféle ijedés, betegség, szemártás, igézet./Mint az Úrjézusnak nem ártott/A három szép szent szűz leány igézete./Jézus Mária szent nevébe. ámen* (Batár)./... *походу по всему світу, розкажи як менішому, так старішому: Ко ысю молитву два раза на дынь проговорыт/царство муся вдопре, пекло муся запре/ на вік віков Амінъ (Хуст); Ко сисю молитву чотири рази у тиждень проговорить, тому буде царство утворено, а пекло замкнено, ключі запрягані, обо они нигде не найдені. Святий Петре, Святий Павле, беріть ключі та й ідіть пускайте грішні душі из пекла, міг і оту не упустить, що собі вбила Амінъ (Хуст).*

Az archaikus/apokrif népi imák kutatói szerint valószínűleg e rész miatt nem részesülhettek ezek az imák kanonizációban, ezért maradhattak meg csupán a laikus szakrális kommunikáció szintjén, hiszen a hivatalos egyházi gyakorlatból száműzve voltak.

² A közölt szövegek helyesírás nem mindig felel meg a standardnak, mert amikor szakrális kéziratokban lévő írásokról van szó, akkor a kutatás etikai kódexe szerint nem javítható a szöveg.

Mind a szláv, mind a magyar archaikus, apokrif, népi imádságok a poézis magas szintjét képviselik. Az archaikus nyelvezetben oly természetesen hangzik a hiperbola, az alliteráció, a fokozás, a figura etymologica, az állandó jelző. A hasonlatok és metaforák fülbemászóan zsongnak. Az évszázadok alatt kialakult, majd kicsiszolt gyémánt visszafogottan elegáns csillogását érezzük e szövegekben. Nem lehet úgy olvasni, hogy ne hallanánk benne a nehéz fizikai munkában megfáradt, de erős hite által lelkileg sosem csüggedő ember hangját. Annak a hívőnek a hangját, aki mindennap megéli a teljes életet: *este lefektében* a halált, *reggel felkeltében* a feltámadást. Aki mindennap hálát ad azért, hogy lefekhet és felkelhet.

Az archaikus imák magyar és szláv szövegeinek összehasonlító elemzése folyamán bizonyosságot nyert az a megállapítás, hogy a kultúrák, nyelvek találkozása és hosszú idejű egymás mellett élése nem múlik el nyomtalanul, hatással vannak egymásra, megtalálják az illeszkedési pontokat. Különösen igaz ez azokban az esetekben, amelyekben a mélylélektani rendszerek működnek, felülírva sok esetben a társadalmi, politikai eltérések okozta választóvonalakat. E rövid tanulmány is szemlélteti azt a lehetőséget, amelyet Kárpátalján, a különböző etnikumok szájhagyományában még jelenleg is kutatható szakrális szövegek nyújtanak.

Felhasznált irodalom

1. ERDÉLYI ZSUZSANNA (1999). *Hegyet hágék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok*. Pozsony: Kalligramm Könyviadó,
2. GUREVICS A.J. (1974). *A középkori ember világgépe*. Budapest: Kossuth Kiadó
3. KORPICS MÁRTA ÉS P. SZILCZL DÓRA (2006). *Szagrális kommunikáció*. Budapest: Typotex Kiadó
4. KÉSZ MARGIT (2012). A szagrális kommunikáció verbális megnyilvánulása Kárpátalján a 21. században. — In.: *Néprajzi Látóhatár*, Debrecen XXI./2. 5–33
5. МАЛИНОВСКИЙ Б. (1998). reprint *Магия. Наука. Религия*: Пер.сангл. Всту Статья Редфилда и др.— М.:Рефл-бук
6. MIRCEA ELIADE, (1989). *Szent és profán*. Budapest: Európa Könyvkiadó
7. TÁNCZOS VILMOS (1999). *A moldvai archaikus népi imák élettere*. Csíkszereda: Krónika Könyvek, Poli-Print Könyvkiadó

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», Берегове, 27–28 березня 2018 року / Редактори: Еніке Надь-Коложварі, Сільвія Ковач – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. – 420 с.

ISBN 978-617-7692-09-5

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

УДК: 061.3

П– 79

Науково-довідкове видання

**ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ
У 21 СТОЛІТТІ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

2018

Редактори:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура:

Ільдіко Гріца-Варцаба, Маріанна Левріні, Олександр Кордонець

Верстка:

Вікторія Товтін, Олександр Добош

Обкладинка:

Іштван Коложварі, Олександр Добош

Відповідальний за випуск:

Ільдіко Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції*

Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 22.10.2018.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,7. Формат 70x100/16.

Замовл. № 2520. Тираж 200.